

Tři nadání Jiřího Trávnička

Aleš Merenus

Čtenářem Jiřího Trávnička

Se jménem Jiřího Trávnička jsem se poprvé setkal při studiu v Ostravě. Tehdy se mi do ruky dostaly xeroxové kopie dvou jeho studií ze souboru *Poezie poslední možnosti*. Byla to povinná literatura k semináři. Četl jsem ji po cestě vlakem... a pak ještě i v tramvaji. Když dnes listuju v této knize, kterou jsem si svého času dokonce i koupil a zařadil do knihovny, zjišťuju, že šlo o dva úvodní texty: „Divadlo bolesti“ a „Ortel svobody“. Všechno jsou to velmi expresivně znějící názvy, které člověka nenechají v klidu. Zvlášť když je mladý, hledající a rád do sebe „pouští metafyziku kombinovanou s poetikou“. Tahle kniha mi tak otevřela dveře do básnického světa hned několika autorů: Ortenu, Kainara, Mikuláška, Wernische... Později jsem pak Jiřího interpretace rád využíval při výuce češtiny pro cizince, takže řada Polek, jedna Chorvatka a Italka i několik Rusek znají Ortenovy *Elegie* tak trochu podle Trávnička.

Když jsem tu knížku četl poprvé, tak mi spousta věcí dost unikala. Ale i když jsem všemu úplně nerozuměl, tušil jsem, že se setkávám s něčím mohutně festovným a celkově robustním. Texty Jiřího Trávnička jsou živé a provokují k přemýšlení. Čtenář jako by se ocitl přímo uprostřed dravé řeky, jejíž tempo nemůže nikdy úplně zvládnout. Za jeho texty je přitom vždycky cítit poučený exeget, z něhož vane interpretační duch Kožmínův, suchomelovská schopnost zadumání, ale i Červenkova vůle k „obléhání“. Je to však interpret osobitý, od nikoho neodvozený, každým coulem svojský. Intelektuální jiskření, které jeho texty proudí, není produktem vyčerpávající dřiny, ale projevem jeho přirozenosti.

Od té doby jsem pak četl Jiřího Trávnička především na stránkách *Hosta*, ale konzumoval jsem i jeho další knihy, protože nás, jak jsem

pochopil, zajímají podobné věci – střední Evropa, využití sociologických metod v literární vědě při výzkumu čtenářství či naratologická zkoumání. Díky němu mám v knihovně taky řadu teoretických knížek, které vyšly v edicích Strukturalistická knihovna a Teoretická knihovna. Prostě jen málokdo ovlivnil takovým způsobem moji četbu, ale také jen málokdo se tak zasloužil o to, že mi žena otlouká o hlavu, kolik knížek jsem do bytu natahal.

Poslední článek podepsaný jménem Jiří Trávniček, s nímž jsem se prozatím setkal, je recenze knihy *Tiché roky* jeho oblíbené autorky Aleny Mornštajnové, z níž jsem si vypsal několik krátkých citací: „komunikačně (a postojově) nasycené čtenářské pole“, „jednoduchaři“, „literární inkluzivnost“, „sebezálibná stylistická pukrata“, „neexhibuje se zde šíří výrazového diapazonu“, „literatura – toť košatost, šíře, temnota, která slibuje hloubku“, „současné vypravěčsky klidná a přitom vnitřně dramatická“, „jak očistné je číst knihu“. A v těchto slovech je pro mě skryta esence Jiřího Trávnička coby autora. Tyto miniatury, tyto malé *zvětšeniny* jasně ukazují jeho jedinečné gesto, nezaměnitelný styl – šťavnatý jazyk, z něhož doslova kapou významy a chuť vyslovovat se k věcem. Je to síla pojmenování, která se nevyčerpá svou efektností, ale která člověka nakopne k vlastním úvahám.

Divákem Jiřího Trávnička

Způsob, jímž Jiří ovlivňuje své okolí, se však neomezuje na stránky knih, které napsal, nebo se zasloužil o jejich vydání. Jeho podmanivá síla a šarm, který někteří škarohlídi označují za pruský, se projevuje i v jeho veřejných vystoupeních. Není to žádný uspávač hadů, nýbrž univerzální dvoubojař, jehož performance textové si v ničem nezařadí s jeho performancemi přednášeckými. Svého času, když jsem si pohrával s myšlenkou napsat studii o „herectví před univerzitní katedrou“, jsem chtěl jeho přednášky použít jako základní materiál pro teoretické úvahy na tomto poli. Nakonec jsem ji nenapsal a místo ní ke svému textu pouze přikládám několik fotografií, na nichž zřetelně vystupuje do popředí Jiřího schopnost komunikovat s publikem a pohybovat se ve scénickém prostoru poslucháren. Je zde jasně patrná jeho práce s pohybem těla, obličejovou mimikou či výrazně rozmáchlými gesty rukou.

Práce s rekvizitou I, Práce s rekvizitou II, Práce bez rekvizity

Jeho nonverbální projev však nestrhává pozornost pouze na sebe, ale slouží jako prostředek, který řečené zdůrazňuje a dodává mu potřebnou expresi. Kromě toho jako jeden z mála profesorů ovládá i práci s powerpointovou prezentací! Prostě chodit na přednášky Jiřího Trávníčka má určitě smysl nejen z hlediska literárněvědného, ale i teatrologického.

Jiří Trávníček člověkem Knihy

Nejdůležitějším nadáním Jiřího Trávníčka je ale jeho náboj spirituální. Ten je možná radě lidí skrytý, protože není tak viditelný. Ale je a spojuje vše do jednoho celku, do jedné osoby jménem Jiří Trávníček, kterému přeju, aby jeho cesta tady vedla přesně tam, kam směřuje – tedy tam, kde se zase potkáme.